

Instrukcja tworzenia
i działania gromady,
drużyny, kręgu
i klubu
specjalnościowego

Spis treści

Spis treści	2
I. POSTANOWIENIA OGÓLNE	3
II. SPRAWY CZŁONKOWSKIE	4
III. GROMADA/DRUŻYNA	5
<i>ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI.....</i>	<i>5</i>
<i>FUNKCYJNI.....</i>	<i>6</i>
<i>SYSTEM PRACY.....</i>	<i>7</i>
<i>ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ.....</i>	<i>7</i>
<i>SPECJALNOŚĆ.....</i>	<i>8</i>
<i>DOKUMENTACJA.....</i>	<i>9</i>
<i>POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE GROMAD/DRUŻYN NIEPRZETARTEGO SZLAKU.....</i>	<i>9</i>
IV. KRĄG AKADEMICKI.....	10
<i>ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI.....</i>	<i>10</i>
<i>SYSTEM PRACY.....</i>	<i>11</i>
<i>ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ.....</i>	<i>11</i>
<i>DOKUMENTACJA.....</i>	<i>11</i>
V. KRĄG INSTRUKTORSKI, STARSZYZNY, SENIORÓW	12
<i>ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI.....</i>	<i>12</i>
<i>SYSTEM PRACY.....</i>	<i>12</i>
<i>ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ.....</i>	<i>13</i>
<i>DOKUMENTACJA.....</i>	<i>13</i>
VI. HARCERSKI KLUB SPECJALNOŚCIOWY	13
<i>ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI.....</i>	<i>13</i>
<i>SYSTEM PRACY I ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ.....</i>	<i>14</i>
<i>DOKUMENTACJA.....</i>	<i>14</i>
VII. TWORZENIE JEDNOSTEK POZA GRANICAMI POLSKI.....	14
VIII. ZAKOŃCZENIE DZIAŁALNOŚCI JEDNOSTKI.....	15
IX. FINANSE I GOSPODARKA MAJĄTKOWA JEDNOSTKI.....	16
<i>ZASADY OGÓLNE.....</i>	<i>16</i>
<i>FUNDUSZE JEDNOSTEK.....</i>	<i>16</i>
<i>WYDATKI JEDNOSTKI.....</i>	<i>17</i>
<i>DOKUMENTACJA ŹRÓDŁOWA.....</i>	<i>17</i>
<i>ROZLICZANIE DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ.....</i>	<i>18</i>
<i>POZOSTAŁE USTALENIA.....</i>	<i>18</i>
<i>GOSPODAROWANIE ŚRODKAMI TRANSPORTOWYMI.....</i>	<i>18</i>
X. BIWAKI	18
XI. Załączniki	19

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Celem niniejszej instrukcji jest określenie zasad tworzenia, funkcjonowania i rozwiązywania: gromady zuchowej, drużyny harcerskiej, drużyny starszoharcerskiej, drużyny wędrowniczej, drużyny wielopoziomowej, kręgu akademickiego, kręgu instruktorskiego, kręgu starszyny, kręgu seniorów i harcerskiego klubu specjalnościowego.
2. Postanowienia niniejszej instrukcji, w których mowa o harcerzu, harcerzu starszym, wędrowniku, członku starszyny, instruktorskim, drużynowym, seniorze, stosuje się odpowiednio do harcerki, harcerki starszej, wędrowniczki, członkini starszyny, instruktorki, drużynowej i seniorki.
3. Definicje:
 - 1) **gromada zuchowa** – podstawowa jednostka organizacyjna ZHP działająca w hufcu, której szeregowymi członkami są dzieci należące do zuchowej grupy metodycznej;
 - 2) **drużyna harcerska, starszoharcerska, wędrownicza** – podstawowa jednostka organizacyjna ZHP działająca w hufcu, której szeregowymi członkami są dzieci i młodzież należące do grupy metodycznej odpowiednio: harcerskiej, starszoharcerskiej, wędrowniczej;
 - 3) **drużyna wielopoziomowa** – podstawowa jednostka organizacyjna ZHP działająca w hufcu, której szeregowymi członkami są dzieci i młodzież należące do więcej niż jednej grupy metodycznej;
 - 4) **krąg akademicki** – podstawowa jednostka organizacyjna ZHP, której członkami są wędrownicy, instruktorzy i członkowie starszyny studiujący lub w inny sposób związani ze środowiskiem akademickim; według zasad określonych dla kręgów akademickich funkcjonują również kręgi kleryckie;
 - 5) **krąg instruktorski, starszyny, seniorów** – podstawowa jednostka organizacyjna ZHP, której członkami są instruktorzy i członkowie ZHP pełniący funkcje instruktorskie w rozumieniu Statutu ZHP, członkowie starszyny i seniorzy;
 - 6) **harcerski klub specjalnościowy (HKS)** – jednostka wspierająca działalność wychowawczą prowadzoną w podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP poprzez zaoferowanie swym członkom możliwości rozwoju w wybranej specjalności; HKS nie jest podstawową jednostką organizacyjną w rozumieniu Statutu ZHP; według zasad określonych dla HKS funkcjonują również Harcerskie Grupy Ratownicze (HGR);
 - 7) **gromada/drużyna Nieprzetartego Szlaku (NS)** – jednostka NS, której szeregowymi członkami są członkowie *ZHP spełniający co najmniej jedno z poniższych kryteriów członkostwa w jednostkach NS:
 - a) dzieci, młodzież lub dorośli posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, kształtujący się i przebywający w specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych: przedszkolach, szkołach podstawowych, szkołach ponadgimnazjalnych, szkołach ponadpodstawowych oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, szkołach zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej,
 - b) dzieci i młodzież z zakładów wychowawczych i poprawczych, kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą i ośrodków socjoterapeutycznych,
 - c) dzieci, młodzież i dorośli zamieszkujący w domach pomocy społecznej,
 - d) uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej skupiających dorosłe osoby niepełnosprawne,
 - e) pensjonariusze ośrodków wychowawczych,
 - f) osoby, wobec których orzeczono niepełnosprawność, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.
 - 8) **gromada/drużyna integracyjna** – gromada/drużyna, której szeregowymi członkami są zarówno osoby spełniające kryteria członkostwa w jednostce Nieprzetartego Szlaku, określone w podpunkcie 7) powyżej, jak i osoby niespełniające tych kryteriów; jednostki integracyjne mogą mieć status jednostek Nieprzetartego Szlaku;

- 9) **jednostka** – w niniejszej instrukcji oznacza gromadę, drużynę, krąg lub harcerski klub specjalnościowy;
 - 10) **szef jednostki** – osoba prowadząca podstawową jednostkę organizacyjną ZHP lub harcerski klub specjalnościowy, tj. drużynowy, komendant lub przewodniczący kręgu, przewodniczący harcerskiego klubu specjalnościowego;
 - 11) **właściwy komendant** – komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP, który ogłasza w rozkazie utworzenie danej jednostki;
 - 12) **właściwa komenda** – komenda hufca, komenda chorągwi lub Główna Kwatera ZHP kierowana przez właściwego komendanta;
 - 13) **właściwy zespół wsparcia specjalnościowego** – zespół wsparcia specjalnościowego w danej specjalności działający na poziomie hufca kierowanego przez właściwego komendanta; jeśli w hufcu tym brak takiego zespołu – odpowiedni zespół działający na poziomie chorągwi, do której należy ów hufiec, jeśli zaś i takiego zespołu brak – odpowiedni zespół wsparcia specjalnościowego Głównej Kwatery ZHP;
 - 14) **liczebność jednostki** – liczba członków ZHP mających przydział służbowy lub przynależność do danej jednostki;
 - 15) **członek jednostki** – członek ZHP mający przydział służbowy lub przynależność do danej jednostki;
 - 16) **szeregowy członek gromady/drużyny** – członek jednostki nie pełniący w niej funkcji zastępowego, funkcyjnego gromady/drużyny, przybocznego bądź drużynowego;
 - 17) **sprzęt** – niskocenne składniki rzeczowe o wartości powyżej 200 zł, których przewidywany okres użytkowania wynosi więcej niż jeden rok;
 - 18) **środki trwałe** – składniki rzeczowe o wartości powyżej 3500 zł, których przewidywany okres użytkowania wynosi więcej niż jeden rok;
 - 19) **biwak** – organizowana przez jednostki forma pracy z nocowaniem uczestników poza domem, pod warunkiem, że nie jest organizowana w ramach HALiZ (obóz/zimowisko).
4. Nadzór nad działalnością gromady, drużyny, kręgu i klubu sprawuje właściwa komenda. Działalność tych jednostek podlega także kontroli komisji rewizyjnych odpowiednich szczebli pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości, zgodnie z postanowieniami Statutu ZHP.
 5. Gromady, drużyny i kręgi akademickie uzyskują wsparcie programowo-metodyczne ze strony właściwej komendy.
 6. Gromady, drużyny, kręgi i kluby specjalnościowe mogą zrzeszać się w szczepach w celu zapewnienia ciągłości wychowawczego, ułatwienia pracy z kadrą i ułatwienia prowadzenia gospodarki finansowej i sprzętowej. Zasady tworzenia i funkcjonowania szczepów określone są w odrębnych przepisach.
 7. Gromady, drużyny, kręgi i kluby specjalnościowe mogą zrzeszać się w związkach drużyn. Zasady tworzenia i funkcjonowania związków drużyn określone są w osobnych przepisach.
 8. Możliwe jest powoływanie jednostek ZHP działających poza granicami Polski. Utworzenie jednostki działającej za granicą wymaga zgody Naczelnika ZHP lub wyznaczonego przez niego przedstawiciela oraz działającej w danym kraju organizacji skautowej będącej członkiem WOSM/WAGGGS. Jednostki działające poza granicami kraju zrzeszają obywateli polskich mieszkających czasowo za granicą lub osoby pochodzenia polskiego pragnące kultywować związki z Polską.
 9. W dowolnym momencie istnienia jednostki właściwy komendant może na wniosek szefa jednostki nadać/zmienić jej nazwę.
 10. Nowo powstająca jednostka może za zgodą właściwej komendy przejąć tradycje rozwiązanej dawniej jednostki, o ile wykaże powiązanie z tą jednostką (związek personalny, to samo miejsce działania, wspólne charakterystyczne metody działania itp.). Przejęcie tradycji jest traktowane jak wznowienie działalności dawnej jednostki po przerwie i kontynuowanie historii środowiska; nie zwalnia to nowo powstającej jednostki od przejścia okresu próbnego.

II. SPRAWY CZŁONKOWSKIE

11. Osoby wstępujące do ZHP stają się członkami jednostki z chwilą złożenia jej szefowi:
 - 1) zgody na przynależność lub deklaracji członkowskiej i uzyskania przydziału służbowego do tej jednostki - w przypadku osób, które w myśl odrębnych przepisów będą miały przydział służbowy do gromady, drużyny lub kręgu akademickiego;

- 2) deklaracji członkowskiej i uzyskania przynależności do tej jednostki od właściwego komendanta - w przypadku pozostałych osób.
12. Wzory zgody na przynależność oraz deklaracji członkowskiej określają odpowiednio załączniki 1 i 2 do niniejszej instrukcji. Jednostka może uzupełnić wyżej wymienione dokumenty o własne treści.
13. Deklarację członkowską należy złożyć niezwłocznie.
14. Dzieci i młodzież, którzy nie ukończyli 16 roku życia, mogą należeć do gromady/drużyny za pisemną zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.
15. Członkowie ZHP zmieniający przydział służbowy stają się członkami nowej jednostki z chwilą uzyskania przydziału służbowego do nowej jednostki. Zasady zmiany przydziału służbowego określają odrębne przepisy.
16. W przypadku przejścia członka ZHP do innej jednostki szef dotychczasowej jednostki winien ogłosić w rozkazie zmianę jego przydziału służbowego lub przynależności.
17. Zasady opłacania i zbierania składek członkowskich określone są w odrębnych przepisach. Obowiązek opłacania podstawowej składki członkowskiej ZHP powstaje z chwilą złożenia deklaracji członkowskiej lub zgody na przynależność i uzyskania przydziału służbowego.
18. Jeśli wśród członków jednostki są instruktorzy inni niż szef jednostki, szef jednostki winien występować w wymaganym terminie do właściwego komendanta o zaliczanie im służby instruktorskiej zgodnie z odrębnymi przepisami.

III. GROMADA/DRUŻYNA

ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI

19. Warunkami utworzenia gromady/drużyny są:
 - 1) uzyskanie zgody komendanta właściwego hufca,
 - 2) spełnienie przez drużynowego warunków określonych w punkcie 30,
 - 3) zatwierdzenie w komendzie właściwego hufca programu pracy gromady/drużyny na okres próbny.
20. Komendant hufca powołuje gromadę/drużynę na okres próbny, nadaje jej numer i mianuje drużynowego, ogłaszając tę decyzję rozkazem. W przypadku gromady/drużyny Nieprzetartego Szlaku komendant hufca nadaje jej jednocześnie status jednostki NS, zaś w przypadku gromady/drużyny integracyjnej – może nadać jej status jednostki NS na wniosek drużynowego.
21. W momencie powołania gromady/drużyny komendant hufca udziela jej drużynowemu upoważnienia do przetwarzania danych osobowych członków gromady/drużyny.
22. Dla nowo powstającej gromady/drużyny okres próbny trwa od 2 do 6 miesięcy. W przypadku, jeśli drużyna powstaje poprzez nabór do zastępu kadrowego (tj. jeśli drużyna w pierwszym okresie istnienia będzie działać jako pojedynczy zastęp, z którego docelowo wyłonią się zastępowi kolejnych zastępów), okres próbny może być przedłużony do 12 miesięcy.
23. W trakcie okresu próbnego gromada/drużyna postępuje się nazwą zawierającą określenie „próbna”.
24. Jeżeli drużynowy jest niepełnoletni, właściwy komendant, w uzgodnieniu z drużynowym, wyznacza spośród członków ZHP pełnoletniego opiekuna drużynowego.
25. W uzasadnionych przypadkach opiekunem drużynowego może zostać wolontariusz spoza ZHP, który posiada ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w zakresie pełnienia obowiązków opiekuna.
26. Drużynowy oraz opiekun drużynowego składają pisemne zobowiązanie do pełnienia funkcji (załączniki 3 i 4 do niniejszej instrukcji). Opiekun drużynowego powinien mieć podpisaną umowę wolontariacką z ZHP.
27. Warunkami pozytywnego zakończenia okresu próbnego są:
 - 1) praca zgodna z odpowiednią metodyką według oceny właściwej komendy;
 - 2) pozytywna ocena realizacji programu pracy okresu próbnego przez właściwą komendę;
 - 3) osiągnięcie liczebności minimalnej określonej w punktach 41-46;

- 4) w przypadku drużyny wędrowniczej - przedstawienie właściwej komendzie konstytucji drużyny; drużyna jest zobowiązana uwzględnić uwagi komendy zgłoszone w ciągu 30 dni od momentu przedstawienia konstytucji.
28. Jeśli wymagania wymienione w p. 27:
- 1) zostaną spełnione, właściwy komendant zamyka okres próbny z wynikiem pozytywnym,
 - 2) nie zostaną spełnione w terminie określonym w p. 22, okres próbny zostaje zakończony z wynikiem negatywnym, co jest równoznaczne z rozwiązaniem gromady/drużyny.
- Decyzje wynikające z punktu 1) i 2) właściwy komendant ogłasza rozkazem.
29. Po zakończeniu okresu próbnego drużyna może ubiegać się o nadanie imienia (kampania „Bohater”) i przyznanie sztandaru. Tryb i zasady ubiegania się o imię i sztandar regulują odrębne przepisy.

FUNKCYJNI

30. Na funkcję drużynowego można mianować członka ZHP, który spełnia poniższe wymagania:
- 1) ukończył 18 lat; w uzasadnionych przypadkach właściwy komendant może powierzyć funkcję drużynowego osobie, która ukończyła 16 lat (wyjątek ten nie dotyczy drużynowego drużyny/gromady Nieprzetartego Szlaku);
 - 2) jest instruktorem ZHP; w uzasadnionych przypadkach właściwy komendant może powierzyć funkcję drużynowego osobie, która ma otwartą próbę przewodnikowską;
 - 3) ukończył kurs drużynowych metodyki odpowiedniej dla prowadzonej przez siebie drużyny; w przypadku drużyny wielopoziomowej ukończył kurs drużynowych jednej z metodyk reprezentowanych w drużynie i jest przygotowany w zakresie pozostałych metodyk reprezentowanych w drużynie;
 - 4) złożył pisemne zobowiązanie do prowadzenia gromady/drużyny oraz podpisał umowę w sprawie pełnienia funkcji – umowa powinna mieć formę umowy wolontariackiej;
 - 5) w przypadku gromad/drużyn NS i integracyjnych – ma wiedzę i umiejętności niezbędne do pracy z dziećmi i młodzieżą z określonym rodzajem niepełnosprawności (ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).
31. Drużynowy:
- 1) odpowiada za:
 - a) bezpieczeństwo i zdrowie członków gromady/drużyny,
 - b) proces wychowawczy zachodzący w gromadzie/drużynie,
 - c) opracowanie programu pracy, jego realizację i ocenę,
 - d) prowadzenie dokumentacji gromady/drużyny,
 - e) prowadzenie ewidencji członków gromady/drużyny w Systemie Ewidencyjnym ZHP „Tipi”,
 - f) bezpieczne przetwarzanie danych osobowych,
 - g) zbieranie składek członkowskich i ich odprowadzanie,
 - h) gospodarkę finansową i majątkową gromady/drużyny,
 - i) pracę z przybocznymi, szóstkowymi, zastępowymi i patrolowymi,
 - j) współpracę z rodzicami i środowiskiem działania drużyny;
 - 2) przygotowuje swojego następcę;
 - 3) wydaje rozkazy;
 - 4) dopuszcza członków gromady/drużyny do złożenia Obietnicy Zucha i Przyrzeczenia Harcerskiego;
 - 5) jeśli jest instruktorem ZHP, przyjmuje Obietnicę Zucha i Przyrzeczenie Harcerskie;
 - 6) bierze czynny udział w życiu hufca;
 - 7) dba o zapewnienie ciągu wychowawczego.
32. Drużynowemu w prowadzeniu gromady/drużyny pomaga przynajmniej jeden przyboczny. W gromadzie/drużynie koedukacyjnej przynajmniej jeden przyboczny jest innej płci niż drużynowy.
33. Zastępy prowadzone są przez przygotowanych do funkcji zastępowych, mianowanych rozkazem drużynowego.
34. Drużynowy powołuje rozkazem przybocznego/przybocznych, zastępowych, a w miarę potrzeb także innych funkcyjnych gromady/drużyny.
35. Zadania opiekuna drużynowego:
- 1) odpowiada za bezpieczeństwo i zdrowie członków gromady/drużyny,

- 2) odpowiada za gospodarkę finansową i majątkową gromady/drużyny, w tym prowadzenie wymaganej dokumentacji,
 - 3) nadzoruje pracę wychowawczą prowadzoną w gromadzie/drużynie,
 - 4) odpowiada i nadzoruje bezpieczne przetwarzanie danych osobowych.
36. Drużynowy zamierzający przekazać gromadę/drużynę następcy zgłasza ten fakt właściwemu komendantowi, który:
- 1) akceptuje wniosek zmiany drużynowego,
 - 2) odwołuje rozkazem dotychczasowego drużynowego,
 - 3) mianuje nowego drużynowego.
- Nowy drużynowy obejmuje funkcję z chwilą powołania w rozkazie właściwego komendanta.
37. Postanowienia p. 36 stosuje się odpowiednio w przypadku wyboru nowego drużynowego przez drużynę wędrowniczą.
38. Przekazanie dokumentacji, majątku oraz wszelkich informacji związanych z funkcjonowaniem gromady/drużyny następuje w obecności komendanta hufca, komendanta szczepla lub osób przez nich upoważnionych nie później niż 14 dni od momentu objęcia funkcji przez nowego drużynowego. Dowodem przekazania jest protokół, zgodnie z p. 169.

SYSTEM PRACY

39. W gromadzie/drużynie funkcjonuje system małych grup. W przypadku gromad/drużyn NS funkcjonuje on w zakresie, na jaki pozwala rodzaj niepełnosprawności jej członków.
40. Gromada/drużyna NS pracuje metodyką odpowiednią do wieku i stopnia rozwoju jej członków, uwzględniając specyfikę rodzaju ich niepełnosprawności.
41. Minimalna liczebność gromady zuchowej, drużyny harcerskiej i drużyny starszoharcerskiej wynosi 16 członków, łącznie z drużynowym. W uzasadnionych przypadkach, na czas określony i za zgodą właściwego komendanta, limit ten może zostać obniżony do 12 członków, łącznie z drużynowym.
42. Minimalna liczebność drużyny wędrowniczej wynosi 9 członków, łącznie z drużynowym.
43. Minimalna liczebność drużyny wielopoziomowej wynosi 16 członków, łącznie z drużynowym, przy czym liczebności grup metodycznych funkcjonujących w drużynie muszą umożliwiać pracę wychowawczą według odpowiednich metodyk, w tym funkcjonowanie małych grup.
44. Drużyna harcerska i starszoharcerska złożone są z minimum 2 zastępów. Zastęp liczy od 5 do 8 członków.
45. Gromada liczy minimum 2 szóstki. Szóstka liczy od 4 do 8 członków.
46. Drużyna wędrownicza pracuje patrolami zadaniowymi, które liczą minimum 3 członków, zastępami, które liczą od 4 do 7 członków, albo oboma tymi systemami jednocześnie.
47. Zbiórki gromady/drużyny:
 - 1) zbiórki gromady odbywają się regularnie, rekomendowana jest częstotliwość tygodniowa;
 - 2) zbiórki drużyny harcerskiej, starszoharcerskiej, wędrowniczej odbywają się regularnie, co najmniej raz w miesiącu;
 - 3) zbiórki zastępów powinny odbywać się regularnie, pomiędzy zbiórkami drużyny;
 - 4) w przypadku drużyn wielopoziomowych:
 - a) poszczególne grupy metodyczne działają na zasadach opisanych w pp. 47.1–47.3 w zakresie właściwym dla specyfiki danej drużyny,
 - b) zbiórki drużyny powinny odbywać się regularnie, nie rzadziej niż raz na kwartał;
 - 5) zbiórki patroli odbywają się z częstotliwością zależną od realizowanego zadania.
48. Działania prowadzone przez gromadę/drużynę muszą być ujęte w programie pracy drużyny zatwierdzonym przez właściwą komendę hufca. W przypadku zmiany uwarunkowań drużynowy aktualizuje program pracy gromady/drużyny i przedstawia zmiany właściwej komendzie hufca do zatwierdzenia.
49. W przypadku wykorzystywania w programie pracy gromady/drużyny elementów specjalności harcerskich muszą być spełnione warunki określone w p. 61.1 niniejszej instrukcji.

50. O realizacji form pracy gromady/drużyny innych niż biwaki (patrz p. 3.19) odbywających się poza miejscowością działania gromady/drużyny należy każdorazowo informować rodziców i komendanta hufca. Nie dotyczy to odbywających się regularnie zbiórek gromady/drużyny, o ile rodzice niepełnoletnich uczestników zostali poinformowani o rocznym programie pracy i miejscu odbywania się zbiórek.

ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ

51. Działalnością gromady kieruje drużynowy przy pomocy przybocznego/przybocznych z udziałem kręgu rady.
52. Działalnością drużyny:
- 1) harcerskiej kieruje drużynowy z udziałem rady drużyny,
 - 2) starszoharcerskiej kieruje rada drużyny, której przewodzi drużynowy,
 - 3) wędrowniczej kierują członkowie drużyny zgodnie z konstytucją drużyny.
53. W skład rady drużyny harcerskiej i starszoharcerskiej wchodzi: drużynowy, opiekun drużynowego, przyboczni, zastępowi oraz ewentualnie inni członkowie drużyny, zgodnie z przyjętymi w drużynie ustaleniami. Członkowie rady drużyny powoływani są rozkazem przez drużynowego.
54. System kierowania drużyną wielopoziomową stanowi przeniesienie postanowień p. 51-53 na grunt danej drużyny.
55. W przypadku gromad/drużyn NS, jeśli wymaga tego specyfika rodzaju niepełnosprawności członków gromady/drużyny NS, drużynowy określa inny skład i zakres kompetencji rady drużyny oraz sposób kierowania jednostką.
56. Ważne decyzje drużynowego oraz, w przypadku drużyny, uchwały rady drużyny drużynowy gromady/drużyny ogłasza w rozkazie.

SPECJALNOŚĆ

57. Gromada/drużyna może realizować specjalność harcerską, rozumianą jako sposób realizacji programu harcerskiego opartego na metodzie i metodykach harcerskich, wzbogaconego o treści charakterystyczne dla danego rodzaju aktywności. Szczegółowe zasady prowadzenia wychowania w harcerskich specjalnościach określone są w odrębnych przepisach.
58. Założeniem stosowania specjalności jest długofalowa praca metodyczna, w której tradycyjne techniki harcerskie zostały uzupełnione lub częściowo zastąpione działaniami związanymi z przedmiotem specjalności, tak by powstały system umożliwiający stymulowanie wszechstronnego rozwoju członków gromady/drużyny.
59. Rozpoczęcie realizowania specjalności harcerskiej w gromadzie/drużynie może nastąpić w dowolnym momencie jej istnienia i wymaga zgody właściwego komendanta.
60. Gromada może realizować specjalność jedynie w przypadku funkcjonowania w ramach szerepu specjalnościowego lub w przypadku realizowania ciągu wychowawczego przez stałą współpracę z drużyną realizującą tę samą specjalność.
61. Gromada/drużyna chcąc realizować specjalność musi:
- 1) wykazać, że kwalifikacje osób prowadzących działania specjalnościowe umożliwią realizowanie działań specjalnościowych w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu członków jednostki oraz osobom postronnym. Jeśli zasoby kadrowe jednostki tego nie gwarantują, gromada/drużyna musi dysponować szefem wyszkolenia specjalnościowego – specjalistą w zakresie przedmiotu danej specjalności, mającym niezbędne kwalifikacje. Wobec szefa wyszkolenia specjalnościowego stosuje się odpowiednio postanowienia p. 25 i 26 niniejszej instrukcji;
 - 2) ująć w programie pracy gromady/drużyny sposób realizacji celów wychowawczych ZHP przy użyciu instrumentów metodycznych ZHP oraz działań i narzędzi wybranej specjalności (tj. włączenia działań i narzędzi specjalnościowych w system narzędzi wychowawczych opisany w Systemie Metodycznym ZHP);

- 3) ująć w programie pracy gromady/drużyny działania umożliwiające podniesienie umiejętności swoich członków w danej specjalności (tj. zdobywanie sprawności, uzyskiwanie uprawnień zewnętrznych itd.). Jeśli w dziedzinie będącej tematem specjalności funkcjonują uznane uprawnienia, patenty, certyfikaty kompetencji itd., w miarę możliwości zdobywanie ich winno mieć w programie jednostki specjalnościowej priorytet w stosunku do zdobywania porównywalnych uprawnień wewnętrznych ZHP;
 - 4) ująć w programie pracy gromady/drużyny informacje dotyczące współpracy jednostki z innymi środowiskami ZHP realizującymi daną specjalność, właściwym zespołem wsparcia specjalnościowego, organizacjami pozarządowymi aktywnymi w przedmiocie danej specjalności i organami państwowymi właściwymi dla tego przedmiotu (jeśli jest to wskazane ze względu realizowaną specjalność);
 - 5) ująć w programie pracy gromady/drużyny co najmniej jedną formę promującą daną specjalność, np. przeprowadzenie kursu/szkolenia lub zorganizowanie stoiska na festynie.
62. Właściwy komendant stwierdza spełnienie przez gromadę/drużynę wymagań określonych w p. 59 i ogłasza ją w rozkazie jednostką specjalnościową.
 63. Kryteria określone w p. 59 muszą być spełnione w każdym momencie pracy gromady/drużyny specjalnościowej. W przypadku stwierdzenia przez komendanta hufca niespełnienia powyższych wymagań stosuje się odpowiednio postanowienia p. 138.1 oraz p. 139.1. Jeśli zastosowane przez komendę hufca kroki nie przyniosą oczekiwanego skutku, komendant hufca ogłasza w rozkazie, że dana gromada/drużyna przestała być jednostką specjalnościową.
 64. Kolejne programy pracy gromady/drużyny specjalnościowej zawierają w szczególności ewaluację działań opisanych w p. 61 pp. 2–5. Do ewaluacji drużynowy załącza opinię właściwego zespołu wsparcia specjalnościowego.
 65. Gromada/drużyna specjalnościowa może:
 - 1) zmienić specjalność;
 - 2) zrezygnować z realizowania specjalności, przekształcając się w jednostkę niespecjalnościową.
 66. Specjalność harcerska jest integralną częścią tożsamości i funkcjonowania gromady/drużyny, dlatego zmiany opisane w p. 65 mogą mieć miejsce jedynie w wyjątkowych sytuacjach.
 67. Zmiany opisane w p. 65 właściwy komendant ogłasza w rozkazie.
 68. Realizowanie specjalności w gromadzie/drużynie nie może kolidować z prowadzeniem w niej procesu wszechstronnego rozwoju i kształtowania charakteru członków jednostki.
 69. W przypadku działania gromady/drużyny specjalnościowej niezgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału stosuje się postanowienia rozdziału „Zakończenie działalności”.

DOKUMENTACJA

70. Drużynowy prowadzi i przechowuje następującą dokumentację:
 - 1) książkę pracy gromady/drużyny, która zawiera rozkazy drużynowego;
 - 2) program pracy gromady/drużyny, zatwierdzony przez właściwą komendę (aktualizowany w miarę potrzeb),
 - 3) zgody rodziców na przynależność do gromady/drużyny osób, które nie ukończyły 16 roku życia, oraz deklaracje członkowskie osób, które ukończyły 16 rok życia – po zebraniu przechowywane w hufcu;
 - 4) w przypadku gromady/drużyny NS lub gromady/drużyny integracyjnej: oświadczenia rodziców, prawnych opiekunów lub dorosłego członka ZHP potwierdzające spełnienie kryteriów członkostwa w tych jednostkach określonych w punkcie 3. podpunkt 7) i 8) (wzór stanowi załącznik nr 5 do niniejszej Instrukcji);
 - 5) dokumenty finansowe wymienione w punkcie dotyczącym finansów i gospodarki majątkowej jednostki;
 - 6) w przypadku drużyny wędrowniczej: konstytucję drużyny, przedstawioną właściwej komendzie.

71. Dokumentacja wymieniona w p. 70 pp. 1, 2 i 6 może być prowadzona w formie elektronicznej pod warunkiem zabezpieczenia jej przed utratą.
72. Częścią dokumentacji gromady/drużyny są także wpisy dotyczące jej członków w Systemie Ewidencyjnym ZHP „Tipi”.

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE GROMAD/DRUŻYN NIEPRZETARTEGO SZLAKU

73. Celami pracy w gromadzie/drużynie NS są:
 - 1) zwiększanie samodzielności członków,
 - 2) integracja członków ze środowiskiem lokalnym, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
 - 3) pobudzanie zainteresowań członków,
 - 4) socjalizacja członków i zapobieganie patologiom poprzez proponowanie ciekawych form spędzania czasu wolnego,
 - 5) pedagogizacja środowiska rodzinnego członków,
 - 6) nauka poprzez zabawę, działanie i pracę,
 - 7) współodpowiedzialność za członków jednostki,
 - 8) wdrażanie członków na miarę ich możliwości do pracy, pomagania innym,
 - 9) indywidualizacja oddziaływań dostosowana do potrzeb i możliwości członków,
 - 10) wieloprofilowe wsparcie procesu rewalidacji zapobiegające pogłębianiu się istniejących dysfunkcji rozwojowych,
 - 11) współdziałanie z osobami pełnosprawnymi (edukacja włączająca).
74. Drużynowy powołuje rozkazem, według potrzeb, innych funkcyjnych drużyny, w tym może powołać pomocnika drużynowego, który składa pisemne zobowiązanie do pełnienia funkcji.
75. Wymagania, jakie musi spełniać pomocnik drużynowego:
 - 1) być pełnoletni,
 - 2) posiadać wiedzę i umiejętności niezbędne do pracy z dziećmi i/lub młodzieżą z określonym rodzajem niepełnosprawności,
 - 3) w przypadku osoby niebędącej członkiem ZHP: posiadać ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w zakresie pełnienia tej funkcji.
76. Zadania pomocnika drużynowego:
 - 1) na równi z drużynowym odpowiada za bezpieczeństwo i zdrowie członków gromady/drużyny NS,
 - 2) wspomaga funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami – w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności,
 - 3) wspomaga działania wychowawcze.
77. Drużynowy NS oraz pomocnik drużynowego NS mogą podjąć opiekę nad grupami liczącymi maksymalnie:
 - 1) w przypadku dzieci i młodzieży niesłyszących i słabo słyszących do 8 osób,
 - 2) w przypadku dzieci i młodzieży niewidomych i słabo widzących do 10 osób,
 - 3) w przypadku dzieci i młodzieży z chorobami przewlekłymi do 16 osób,
 - 4) w przypadku dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi do 8 osób,
 - 5) w przypadku dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową do 12 osób,
 - 6) w przypadku dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim do 16 osób,
 - 7) w przypadku dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym do 8 osób,
 - 8) w przypadku dzieci i młodzieży z autyzmem do 4 osób,
 - 9) w przypadku dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem lub z zaburzeniami zachowania do 16 osób.
78. Minimalna i maksymalna liczebność gromad/drużyn NS wynika z uwarunkowań określonych w p. 77. Liczebność gromady/drużyny NS powinna gwarantować pracę jednostki zgodną z harcerską metodą wychowawczą.

IV. KRĄG AKADEMICKI

79. Krąg akademicki jest podstawową jednostką organizacyjną ZHP, stwarzającą wędrownikom, instruktorom i członkom starszyny studiującym lub w inny sposób związanym ze środowiskiem akademickim możliwość działania harcerskiego w tymczasowym otoczeniu ośrodka akademickiego.
80. Celami działania kręgu akademickiego są:
- 1) rozwój harcerski i instruktorski jego członków,
 - 2) podejmowanie służby społecznej na rzecz harcerstwa, środowiska i swych członków,
 - 3) utrzymywanie więzi ze środowiskiem harcerskim i wspólnotą instruktorską,
 - 4) szeroko pojęta promocja harcerstwa.
81. Osoby inne niż wymienione w p. 79, w tym osoby niezrzeszone w ZHP, mogą działać przy kręgu akademickim. Konstytucja kręgu akademickiego może przyznawać takim osobom część uprawnień członków kręgu, w tym prawo do czynnego uczestniczenia w życiu kręgu i prawo do używania symboli kręgu, nie może im jednak przyznać biernego prawa wyborczego do władz kręgu.
82. Członkostwo w kręgu akademickim może być łączone z członkostwem w innej podstawowej jednostce organizacyjnej. W takim przypadku przydział służbowy określany jest na wniosek zainteresowanego członka zgodnie z odrębnymi przepisami.

ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI

83. Krąg akademicki może działać w hufcu, chorągwi lub przy Głównej Kwaterze ZHP.
84. W celu utworzenia kręgu akademickiego co najmniej 6 pełnoletnich wędrowników, instruktorów, członków starszyny spełniających warunki członkostwa w kręgu akademickim składa do właściwego komendanta:
- 1) wniosek o utworzenie kręgu akademickiego,
 - 2) uchwałę o wyborze komendanta/przewodniczącego,
 - 3) pisemne zobowiązanie wybranego komendanta/przewodniczącego do prowadzenia kręgu akademickiego,
 - 4) program pracy kręgu akademickiego w okresie próbnym.
85. Komendant, o którym mowa w p. 84, powołuje krąg akademicki na okres próbny i mianuje jego komendanta/przewodniczącego, ogłaszając te fakty w rozkazie.
86. W momencie powołania kręgu akademickiego właściwy komendant udziela komendantowi/przewodniczącemu upoważnienia do przetwarzania danych osobowych członków kręgu akademickiego.
87. Okres próbny dla kręgu akademickiego trwa do 6 miesięcy.
88. W trakcie okresu próbnego krąg akademicki postępuje się nazwą zawierającą określenie „próbny”.
89. Warunkiem pozytywnego zakończenia okresu próbnego jest:
- 1) praca zgodna z obowiązującymi przepisami i metodą harcerską;
 - 2) opracowanie i uchwalenie konstytucji kręgu akademickiego, określającej szczegółowo wewnętrzną organizację kręgu akademickiego; krąg akademicki jest zobowiązany uwzględnić uwagi właściwej komendy zgłoszone w ciągu 30 dni od momentu przedstawienia jej konstytucji;
 - 3) pozytywna ocena realizacji programu pracy okresu próbnego przez właściwą komendę.
90. Po spełnieniu powyższych wymagań właściwy komendant zamyka okres próbny, ogłaszając tę decyzję rozkazem.
91. Po zakończeniu okresu próbnego krąg akademicki może ubiegać się o przyznanie sztandaru. Tryb i zasady ubiegania się o sztandar regulują odrębne przepisy.
92. Jeśli wymagania wymienione w p. 89 nie zostaną spełnione w terminie określonym w p. 87, okres próbny zostaje zakończony z wynikiem negatywnym, co jest równoznaczne z likwidacją kręgu akademickiego.

SYSTEM PRACY

93. Krąg akademicki pracuje zgodnie z metodą harcerską, samodzielnie planując swoją pracę.
94. Krąg akademicki działa na podstawie przyjętej przez siebie konstytucji, określającej strukturę kręgu oraz zasady jego funkcjonowania i podejmowania decyzji.
95. Krąg akademicki liczy co najmniej 6 członków. Osoby, o których mowa w p. 81, nie są uwzględniane przy określaniu liczebności kręgu akademickiego.
96. Zbiórki kręgu akademickiego odbywają się regularnie, nie rzadziej niż raz w miesiącu.

ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ

97. Kręgiem akademickim kieruje komendant/przewodniczący wybierany przez krąg.
98. Komendantem/przewodniczącym kręgu akademickiego jest instruktor. Komendant hufca może wyrazić zgodę na pełnienie funkcji komendanta/przewodniczącego kręgu akademickiego również przez wędrownika lub członka starszyny przygotowanego do pracy metodyką wędrowniczą i mającego otwartą próbę przewodnikowską. Decyzję kręgu zatwierdza rozkazem właściwy komendant.
99. Komendant/przewodniczący:
 - 1) odpowiada za:
 - a) współpracę ze środowiskiem działania kręgu,
 - b) realizację programu pracy kręgu,
 - c) prowadzenie ewidencji członków kręgu mających do niego przydział służbowy w Systemie Ewidencyjnym ZHP „Tipi”,
 - d) zbieranie i odprowadzenie składek członkowskich członków kręgu mających do niego przydział służbowy,
 - e) gospodarkę finansową i majątkową kręgu,
 - f) prowadzenie dokumentacji kręgu,
 - 2) wydaje rozkazy,
 - 3) wykonuje inne czynności powierzone mu przez krąg lub właściwego komendanta.
100. Konstytucja kręgu akademickiego może określić dodatkowe organy i funkcje w kręgu oraz ich zadania i uprawnienia.

DOKUMENTACJA

101. Krąg akademicki prowadzi i przechowuje następującą dokumentację:
 1. konstytucję kręgu przedstawioną właściwej komendzie,
 2. rejestr członków oraz osób współpracujących z kręgiem,
 3. wykaz decyzji kręgu podjętych w formie określonej w konstytucji,
 4. rozkazy komendanta/przewodniczącego kręgu,
 5. program pracy zatwierdzony przez właściwą komendę (aktualizowany w miarę potrzeb),
 6. dokumenty finansowe wymienione w punkcie dotyczącym finansów i gospodarki majątkowej jednostki.
102. Dokumentacja wymieniona w p. 101 pp. 1–5 może być prowadzona w formie elektronicznej pod warunkiem zabezpieczenia jej przed utratą.

V. KRĄG INSTRUKTORSKI, STARSZYZNY, SENIORÓW

103. Celami działania kręgu instruktorskiego, kręgu starszyny, kręgu seniorów, w dalszej części obecnego rozdziału określanych wspólnym mianem kręgu, są:
 - 1) rozwój harcerski jego członków,
 - 2) rozwój instruktorski jego członków będących instruktorami,
 - 3) podejmowanie służby społecznej na rzecz harcerstwa, środowiska i swych członków,

- 4) podejmowanie działań służących promocji harcerstwa,
 - 5) w przypadku kręgu seniorów - tworzenie wspólnoty seniorów harcerskich.
104. Członkami kręgu mogą być instruktorzy, członkowie starszyny, seniorzy.

ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI

105. Krąg może działać w szczepie, związku drużyn, hufcu, chorągwi lub przy Głównej Kwaterze ZHP.
106. W przypadku kręgu działającego w szczepie lub związku drużyn właściwym komendantem jest komendant hufca, w którym działa odpowiednio szczep lub związek drużyn.
107. Krąg działający w szczepie nie jest uwzględniany przy ocenie spełniania przez szczep warunku minimalnej liczebności.
108. Krąg działający w związku drużyn jest uwzględniany przy ocenie spełniania przez związek drużyn warunku minimalnej liczebności.
109. W celu utworzenia kręgu co najmniej 6 członków ZHP należący do grup członkowskich wymienionych w p. 104 składa do właściwego komendanta:
- 1) wniosek o utworzenie kręgu wraz z wybraną nazwą rodzajową (krąg instruktorski, krąg starszyny, krąg seniorów, krąg instruktorów i starszyny itp.),
 - 2) uchwałę o wyborze komendanta/przewodniczącego,
 - 3) pisemne zobowiązanie wybranego komendanta/przewodniczącego do prowadzenia kręgu,
 - 4) konstytucję kręgu określającą jego cele i zadania, przy czym krąg jest zobowiązany uwzględnić uwagi właściwej komendy zgłoszone w ciągu 30 dni od momentu przedstawienia jej konstytucji kręgu.
110. Po spełnieniu powyższych wymagań i zaakceptowaniu proponowanej nazwy rodzajowej właściwy komendant powołuje krąg, ogłaszając tę decyzję rozkazem.
111. Krąg może ubiegać się o przyznanie sztandaru. Tryb i zasady ubiegania się o sztandar regulują odrębne przepisy.

SYSTEM PRACY

112. Krąg działa na podstawie przyjętej przez siebie konstytucji przedstawionej właściwej komendzie. Konstytucja kręgu określa strukturę kręgu oraz zasady jego funkcjonowania i podejmowania decyzji.
113. Krąg liczy co najmniej 6 członków, z zastrzeżeniem, że w przypadku kręgu instruktorskiego co najmniej połowa członków to instruktorzy.
114. Zbiórki kręgu odbywają się w zależności od potrzeb, ale nie rzadziej niż raz na kwartał.

ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ

115. Komendant/przewodniczący jest wybierany przez krąg zgodnie z jego konstytucją, decyzję kręgu zatwierdza rozkazem właściwy komendant. Komendantem/przewodniczącym kręgu instruktorskiego może być wyłącznie instruktor.
116. Komendant/przewodniczący:
- 1) odpowiada za:
 - a) współpracę ze środowiskiem działania kręgu,
 - b) realizację programu pracy kręgu,
 - c) prowadzenie dokumentacji kręgu,
 - d) działalność finansowo-gospodarczą kręgu,
 - 2) wydaje rozkazy,
 - 3) wykonuje inne czynności powierzone mu przez krąg lub właściwego komendanta.
117. Konstytucja kręgu może określić dodatkowe organy i funkcje w kręgu oraz ich zadania i uprawnienia.

DOKUMENTACJA

118. Krąg prowadzi i przechowuje następującą dokumentację:

- 1) konstytucję kręgu przedstawioną właściwej komendzie,
- 2) rejestr członków,
- 3) wykaz decyzji kręgu podjętych w formie określonej w konstytucji,
- 4) rozkazy komendanta/przewodniczącego kręgu, program pracy zatwierdzony przez właściwą komendę (aktualizowany w miarę potrzeb),
- 5) dokumenty finansowe wymienione w punkcie dotyczącym finansów i gospodarki majątkowej jednostki.

119. Dokumentacja wymieniona w p. 118 pp. 1–5 może być prowadzona w formie elektronicznej pod warunkiem zabezpieczenia jej przed utratą.

VI. HARCERSKI KLUB SPECJALNOŚCIOWY

120. Harcerski klub specjalnościowy, zwany dalej HKS, prowadzi działalność na podstawie programu pracy zatwierdzonego przez właściwą komendę. Program pracy HKS powinien być skonstruowany tak, aby poprzez zdobywanie sprawności, specjalistycznych odznak, certyfikatów, uprawnień itp. jego członkowie realizowali wybraną specjalność i podnosili swoje kwalifikacje.

ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI

121. HKS może działać w szczepie, związku drużyn, hufcu, chorągwi lub przy Głównej Kwaterze ZHP.

122. W przypadku HKS działającego w szczepie lub związku drużyn właściwym komendantem jest komendant hufca, w którym działa szczep lub związek drużyn.

123. W celu utworzenia HKS co najmniej 6 wędrowników, instruktorów, członków starszyny składa do właściwego komendanta:

- 1) wniosek o utworzenie HKS,
- 2) pisemne zobowiązanie proponowanego przewodniczącego do prowadzenia HKS,
- 3) konstytucję HKS określającą jego strukturę oraz zasady funkcjonowania i podejmowania decyzji.

124. Komendant, o którym mowa w p. 122, powołuje HKS i mianuje jego przewodniczącego, ogłaszając te decyzje w rozkazie.

125. HKS może ubiegać się o przyznanie sztandaru. Tryb i zasady ubiegania się o sztandar regulują odrębne przepisy.

SYSTEM PRACY I ZASADY KIEROWANIA JEDNOSTKĄ

126. Członkami HKS mogą być członkowie ZHP. Zuchy, harcerze, harcerze starsi i wędrownicy mogą być członkami HKS pod warunkiem, że nie mogą rozwijać swoich zainteresowań w macierzystych drużynach, pozostają jednak w nich z przydziałem służbowym.

127. Osoby niezrzeszone w ZHP posiadające specjalistyczne kwalifikacje lub inne zasoby cenne dla funkcjonowania HKS mogą współpracować z HKS. Konstytucja HKS może przyznawać takim osobom część uprawnień członków HKS, w tym prawo do czynnego uczestniczenia w życiu klubu i prawo do używania symboli klubu, nie może im jednak przyznać biernego prawa wyborczego w wyborach władz klubu.

128. Na czele HKS stoi przewodniczący (zależnie od tradycji środowiska i specjalności może też nosić miano prezesa, komandora itp.). Przewodniczącym HKS jest pełnoletni instruktor ZHP. Przewodniczący HKS powinien posiadać wiedzę i umiejętności z zakresu specjalności realizowanej przez HKS, pozwalające prowadzić działalność specjalnościową zgodnie z wymogami bezpieczeństwa. W przypadku, kiedy przewodniczący nie posiada takich kwalifikacji, w klubie musi być specjalista danej specjalności posiadający takie kwalifikacje – szef wyszkolenia specjalnościowego.

129. HKS może prowadzić działalność na rzecz osób niezrzeszonych w ZHP. Jest to element służby harcerskiej na rzecz społeczności lokalnej.
130. HKS współpracuje z organizacjami i instytucjami prowadzącymi działalność w obszarze aktywności będącym podstawą danej specjalności harcerskiej. Wszelkie porozumienia, zgody, umowy itp. podpisują właściwy komendant i skarbnik.

DOKUMENTACJA

131. HKS prowadzi i przechowuje następującą dokumentację pracy wychowawczo-organizacyjnej:
- 1) książkę pracy wraz z rejestrem członków (także osób działających przy HKS),
 - 2) program pracy HKS zatwierdzony przez właściwą komendę (aktualizowany w miarę potrzeb),
 - 3) konstytucję HKS zawierającą zasady bezpiecznego działania w danej specjalności,
 - 4) wykaz posiadanego sprzętu specjalnościowego wraz z odpowiednimi certyfikatami (jeśli są wymagane),
 - 5) dokumenty finansowe wymienione w punkcie dotyczącym finansów i gospodarki majątkowej jednostki,
 - 6) kopie zawartych porozumień, dotyczących danej specjalności,
 - 7) kopie dokumentów potwierdzających kwalifikacje kadry specjalnościowej,
 - 8) oryginały lub kopie (potwierdzone „za zgodność z oryginałem”) zezwoleń na prowadzenie działalności specjalnościowej, jeśli takowe są wymagane przepisami państwowymi.
132. Dokumentacja wymieniona w p. 131 pp. 1–4 oraz 6–7 może być prowadzona w formie elektronicznej pod warunkiem zabezpieczenia jej przed utratą.
133. HKS może prowadzić działalność finansowo-gospodarczą zgodnie z przepisami obowiązującymi w ZHP i opisanymi w dziale *Finanse i gospodarka majątkowa jednostki*.

VII. TWORZENIE JEDNOSTEK POZA GRANICAMI POLSKI

134. W wyjątkowych wypadkach możliwe jest powoływanie jednostek ZHP działających poza granicami Polski:
- 1) zrzeszających obywateli polskich mieszkających czasowo za granicą, lub
 - 2) zrzeszających osoby pochodzenia polskiego pragnące kultywować związki z Polską.
135. Utworzenie jednostki ZHP za granicą jest poprzedzane zbadaniem możliwości realizacji założonych celów w strukturach ZHPpgK lub w organizacjach skautowych danego kraju.
136. Utworzenie jednostki działającej za granicą wymaga każdorazowo zgody:
- 1) Naczelnika ZHP lub wyznaczonego przez niego przedstawiciela,
 - 2) działającej w danym kraju organizacji skautowej będącej członkiem WOSM/WAGGGS.
137. W momencie utworzenia jednostki poza granicami Polski Naczelnik ZHP wskazuje jej przynależność.
138. Jednostka, o której mowa w p. 134.2, ma podwójną przynależność organizacyjną - działa jednocześnie w strukturach ZHP oraz organizacji skautowej będącej członkiem WOSM/WAGGGS w danym kraju. Wiąże się to z koniecznością spełniania jednocześnie wymogów obu organizacji. Warunek podwójnej przynależności może nie być spełniony, jeśli takie rozwiązanie zostanie uzgodnione z lokalną organizacją skautową będącą członkiem WOSM/WAGGGS.
139. Jednostki ZHP działające za granicą mają prawo do wsparcia ze strony GK ZHP przy ustalaniu zasad funkcjonowania w obrębie lokalnej organizacji skautowej oraz określaniu zakresu autonomii jednostki (np. zasad wykorzystywania symboli, mundurów czy oznak i odznak ZHP).

VIII. ZAKOŃCZENIE DZIAŁALNOŚCI

JEDNOSTKI

140. W przypadku, gdy jednostka działa niezgodnie z celami, zasadami i regulaminami ZHP, w tym działa bez aktualnego programu pracy zatwierdzonego przez właściwą komendę, a w przypadku gromady i drużyny, również gdy jednostka działa niezgodnie z metodą harcerską i odpowiednimi metodykami:
1. właściwy komendant może:
 - 1) wyznaczyć okres do 3 miesięcy na doprowadzenie działań jednostki do zgodności z przepisami ZHP;
 - 2) zwolnić z pełnionej funkcji szefa jednostki, w przypadku gromady, drużyny i klubu specjalnościowego, mianując jednocześnie nowego, zaś w przypadku kręgu polecając dokonanie wyboru przez krąg nowego komendanta w określonym terminie;
 2. właściwa komenda może rozwiązać jednostkę.
141. Szefowi jednostki przysługuje prawo do odwołania się od decyzji o zwolnieniu z funkcji lub rozwiązaniu jednostki w ciągu 14 dni od daty powiadomienia o tej decyzji. Odwołanie wnosi się do:
- 1) komendy chorągwi, jeśli właściwą komendą jest komenda hufca,
 - 2) Głównej Kwatery ZHP, jeśli właściwą komendą jest komenda chorągwi,
 - 3) Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP, jeśli właściwą komendą jest Główna Kwatera ZHP.
142. W przypadku rozwiązania jednostki, również próbnej, właściwy komendant ma obowiązek zaproponować mającym do niej przydział członkom ZHP przydział do innej jednostki.
143. W przypadku gromad i drużyn działających w szczepach lub związkach drużyn majątek ZHP użytkowany przez rozwiązana jednostkę jest przekazywany do użytkowania przez odpowiednio szczep lub związek drużyn. W pozostałych przypadkach majątek rozwiązanej jednostki jest przejmowany przez właściwą komendę.
144. Jeśli rozwiązywana jednostka posiadała sztandar lub inne muzealia, przejmowane są one przez właściwą komendę, która postępuje z nimi zgodnie z postanowieniami odpowiednich przepisów, lub przekazywane są one bezpośrednio przez jednostkę do muzeum. Jednostka nie może samodzielnie niszczyć muzealiów.
145. Dokumentacja rozwiązywanej jednostki jest przejmowana przez właściwą komendę.
146. Na wniosek szefa rozwiązywanej jednostki właściwy komendant może zastrzec numer i nazwę jednostki w oczekiwaniu na przyszłe odrodzenie się jednostki po rozwiązaniu problemów, które były przyczyną jej likwidacji. Zastrzeżone w ten sposób numer lub nazwa rozwiązanej jednostki nie będą w przyszłości dostępne dla nowo powstających jednostek, z wyjątkiem jednostki, która przejmie tradycję rozwiązanej jednostki.

IX. FINANSE I GOSPODARKA MAJĄTKOWA JEDNOSTKI

ZASADY OGÓLNE

147. Odpowiedzialność majątkowa i prawna:
- 1) za powierzony majątek, prawidłowe prowadzenie gospodarki majątkowej oraz wymaganą dokumentację odpowiedzialność majątkową i prawną ponosi szef jednostki, zaś w przypadku niepełnoletniego drużynowego – pełnoletni opiekun gromady/drużyny;
 - 2) sprawy związane z działalnością finansową i prowadzeniem dokumentacji finansowej jednostki mogą być powierzone innej pełnoletniej osobie, która się do tego pisemnie zobowiąże.
148. Dokumentacja gospodarczo-finansowa jednostki obejmuje:
- 1) rozliczenia wszystkich wpływów i wydatków, w tym rozliczenia poszczególnych zadań (biwaki, rajdy itp.) oraz podstawowej składki członkowskiej i dodatkowej składki członkowskiej zadaniowej,
 - 2) protokoły przejęcia sprzętu w użytkowanie,

- 3) protokoły zdania sprzętu,
 - 4) protokoły zniszczenia sprzętu (zatwierdzone przez właściwego komendanta),
 - 5) protokoły kradzieży (zatwierdzone przez właściwego komendanta).
149. Dokumentacja wymieniona w p. 148.1 może być prowadzona w formie elektronicznej pod warunkiem zabezpieczenia jej przed utratą.
150. Wszystkie operacje przychodu i rozchodu środków odbywają się na szczeblu właściwej komendy.
151. Kontrolę nad działalnością gospodarczo-finansową jednostki sprawuje właściwy komendant przy pomocy skarbnika, właściwa komenda oraz komisje rewizyjne odpowiednich szczebli wg postanowień Statutu ZHP.

FUNDUSZE JEDNOSTEK

152. Na fundusze jednostki składają się:
- 1) część podstawowej składki członkowskiej przypadająca jednostce,
 - 2) dodatkowa składka członkowska zadaniowa,
 - 3) dochody z ofiarności publicznej (np. darowizny, wpłaty z 1%),
 - 4) wpływy z prowadzonej przez jednostkę działalności gospodarczej,
 - 5) inne, np. dotacje, środki pozyskane wg postanowień p. 157 w konkursach ofert na realizację zadania publicznego lub konkursach grantowych.
153. Środki finansowe pochodzące z wyżej wymienionych źródeł pozostają w dyspozycji jednostki, która je uzyskała, i są przeznaczone na jej działalność statutową, jednakże wypłacane są w formie zaliczki lub przelewane na subkonto jednostki, którego właścicielem jest właściwa komenda.
154. Podstawowa składka członkowska - należy ją wpłacać bezpośrednio na rachunek bankowy właściwej komendy lub wydzielone subkonto jednostki, szczeplu, związku drużyn. Istnieje możliwość zbierania składek członkowskich przez szefa jednostki, jednakże zobowiązany jest on do wpłaty całości zebranej kwoty na rachunek bankowy właściwej komendy oraz przekazanie komendzie listy osób, które opłaciły składkę członkowską.
155. Dodatkowa składka członkowska zadaniowa - pokrywa koszty udziału w rajdach, zlotach, biwakach itp. Uczestnicy wpłacają tę składkę, samodzielnie lub poprzez organizatora zadania na rachunek bankowy właściwej komendy.
156. Dochody z ofiarności publicznej są wpłacane do kasy właściwej komendy lub na jej rachunek bankowy.
157. Jednostka może realizować zadania i akcje zlecone przez podmioty zewnętrzne, w tym władze państwowe i lokalne oraz organy administracji publicznej. Takie zadania i akcje są realizowane na podstawie umów podpisanych w imieniu ZHP przez osoby do tego upoważnione, zaś wydatki poniesione w związku z ich realizacją podlegają rozliczeniu we właściwej komendzie.
158. Wszelkie przychody jednostek muszą być wpłacane poprzez kasę właściwej komendy lub na jej rachunek bankowy. W przypadku przypisania określonych środków danej jednostce właściwa komenda nie może bez zgody jednostki dysponować tymi środkami na inne cele.

WYDATKI JEDNOSTKI

159. Wydatkami jednostki są koszty związane z jej działalnością statutową.
160. Jednostka może z posiadanych środków zakupić składniki rzeczowe lub zamówić usługi niezbędne do prowadzenia działalności statutowej.
161. Sprzęt i środki trwałe rejestrowane są na podstawie dowodu zakupu do książki inwentarzowej właściwej terenowej jednostki organizacyjnej i ewidencji środków trwałych właściwej terenowej jednostki organizacyjnej. Jednostka użytkuje sprzęt i środki trwałe na podstawie „Protokołu przekazania majątku ZHP w użytkowanie”. Niskocenne składniki rzeczowe o wartości do 1500 zł,

których przewidywany okres użytkowania wynosi więcej niż jeden rok, podlegają wyłącznie ewidencji ilościowej w jednostce.

DOKUMENTACJA ŹRÓDŁOWA

162. Wykaz dowodów księgowych przedstawianych do rozliczenia zaliczki:

- 1) faktura - wystawiana przez podatników zarejestrowanych przez Urząd Skarbowy (faktury oznaczone wyrazem „Faktura”);
- 2) faktura korygująca – wystawiana w przypadku błędnego wyliczenia na fakturze, musi być podpisana przez sprzedającego i kupującego;
- 3) nota korygująca – wystawia się ją w przypadku błędów w fakturze lub fakturze korygującej zawierającej pomyłki dotyczące nazwy nabywcy lub sprzedawcy (nie dotyczy pomyłek rachunkowych) - musi być podpisana przez sprzedającego i kupującego;
- 4) faktura VAT RR – dokument zakupu artykułów od rolników prowadzących gospodarstwo rolne - dokument ten wystawia kupujący;
- 5) rachunek – wystawiają go osoby fizyczne po wykonaniu zlecenia lub dzieła;
- 6) polecenie wyjazdu służbowego (delegacja) – jest rozliczeniem kosztów podróży i diet osób delegowanych. Zlecającym jest właściwy komendant lub osoba przez niego upoważniona. Delegowana może być osoba zatrudniona w ZHP na podstawie umowy o pracę lub osoba, która zawarła z ZHP porozumienie o wykonywaniu pracy wolontariackiej;
- 7) rachunek kosztów podróży – jest zwrotem kosztów podróży: kosztów przejazdów, noclegów, diet, ryczałtów za dojazdy oraz innych wydatków, których poniesienie było niezbędne;
- 8) nota księgowa – wystawiana jest przez jednostki ZHP (komenda hufca, komenda chorągwi, GK ZHP) - służy do dokumentowania wzajemnych zobowiązań finansowych wewnątrz ZHP – tylko, gdy obie strony transakcji działają w ramach tej samej osoby prawnej, tj. w ramach ZHP lub chorągwi (opłata za noclegi, wynajem sprzętu, zwrot poniesionych kosztów wspólnych imprez itp.);
- 9) polisa ubezpieczeniowa – jest dowodem poniesienia kosztów na ubezpieczenie (uczestników, pojazdu, sprzętu);
- 10) inne dowody źródłowe - za zgodą właściwego komendanta i skarbnika możliwe jest rozliczanie jednorazowych zakupów na paragon do wartości 6,- zł netto oraz rozliczanie zakupu biletów (jeśli spełniają cechy dowodu księgowego) i biletów wstępu (np. do muzeum).

ROZLICZANIE DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ

163. Wszystkie wydatki powinny być dokumentowane za pomocą dowodów księgowych (faktury, rachunki, delegacje, polisy, noty księgowe i inne).

164. Dowody księgowe dokumentujące wydatki jednostki muszą zostać złożone do właściwej komendy do 5. dnia następnego miesiąca po zakończonym miesiącu rozliczeniowym lub w terminie ustalonym przez właściwego komendanta i skarbnika.

165. Dowody księgowe powinny być opisane w sposób ustalony z właściwym komendantem i skarbnikiem.

POZOSTAŁE USTALENIA

166. Jednostka jest zobowiązana przechowywać własne środki pieniężne na rachunku bankowym właściwej komendy lub na subkoncie dedykowanym jednostce, a należącym do właściwej komendy.

167. Jednostka może wykorzystywać swoje środki, zgromadzone na rachunku bankowym lub subkoncie dedykowanym jednostce, a należącym do właściwej komendy, w następujący sposób:

- 1) pobierając zaliczkę z właściwej komendy i następnie rozliczając ją;

- 2) dokonując płatności kartą płatniczą wydaną szefowi jednostki do subkonta, do wysokości środków zgromadzonych na rachunku bankowym;
 - 3) zawierając transakcje opłacane przelewem z rachunku właściwej komendy;
 - 4) otrzymując zwrot poniesionych wydatków w gotówce z kasy komendy lub przelewem na rachunek bankowy.
168. Na wniosek szefa jednostki właściwy komendant może dopuścić prowadzenie przez jednostkę kasy, zasilanej w środki na podstawie pobieranych zaliczek i rozliczanej przez comiesięczne raporty kasowe. W takiej sytuacji niedopuszczalne jest przyjmowanie wpłat gotówkowych bezpośrednio do kasy jednostki z pominięciem konta lub kasy hufca.
169. W przypadku zmiany na funkcji szefa jednostki sporządza się w obecności właściwego komendanta lub osoby przez niego upoważnionej protokół zdawczo-odbiorczy. Protokół ten jest podpisywany przez zdającego i przyjmującego obowiązki szefa jednostki. Kopie protokołu przekazuje się do właściwej komendy.
170. W przypadku jednostek działających w ramach szczeplu lub związku drużyn stosuje się takie same zasady jak w przypadku jednostek samodzielnych. Jeśli odpowiednio konstytucja szczeplu lub regulamin związku drużyn stanowi, iż gospodarka finansowa jest prowadzona na danym szczeblu, wówczas zasady działalności finansowo-gospodarczej opisane w niniejszej instrukcji dla gromady/drużyny stosuje się do odpowiednio szczeplu lub związku drużyn jako całości.
171. Wszystkie kwestie nieujęte w niniejszej instrukcji oraz budzące jakiegokolwiek wątpliwości należy uzgadniać z właściwym komendantem i skarbnikiem.

GOSPODAROWANIE ŚRODKAMI TRANSPORTOWYMI

172. Zasady użytkowania pojazdów określa „Instrukcja gospodarowania środkami transportowymi w ZHP”.

X. BIWAKI

173. Biwaki stanowią element śródrocznej pracy jednostek i muszą być ujęte w programie pracy jednostki.
174. O szczegółach realizacji biwaku szef jednostki informuje właściwego komendanta przesyłając, w formie papierowej lub elektronicznej:
- 1) nie później niż na 10 dni przed rozpoczęciem biwaku:
 - a) miejsce biwaku w postaci umożliwiającej osobom trzecim dotarcie na biwak (adres, dokładne współrzędne geograficzne w przypadku noclegów w terenie itp.),
 - b) wykaz kadry biwaku wraz z pełnioną funkcją, w tym ze wskazaniem komendanta biwaku – osoby kierującej jego przeprowadzeniem,
 - c) spodziewaną liczbę uczestników z podziałem na grupy wiekowe wg p. 177,
 - d) ramowy plan biwaku,
 - 2) nie później niż na 3 dni przed rozpoczęciem biwaku:
 - a) listę uczestników z podziałem na grupy wiekowe wg p. 178,
 - b) plan finansowy (wpływy, wydatki),
 - c) informację o polisie ubezpieczeniowej NNW, jeśli zaplanowane na biwaku działania wykraczają poza zakres polisy wykupionej w ramach podstawowej składki członkowskiej (np. działania specjalnościowe lub wyjazdy zagraniczne).
175. Podczas biwaku za bezpieczeństwo uczestników odpowiedzialni są pełnoletni opiekunowie (wliczając komendanta biwaku). Jeśli opiekun nie jest członkiem ZHP, musi mieć podpisaną umowę wolontariacką z ZHP.
176. Jeden opiekun może sprawować opiekę nad maksymalnie:
- a) 20 uczestnikami biwaku w wieku przekraczającym 10 lat,
 - b) 15 uczestnikami biwaku, jeśli przynajmniej jeden z nich nie ukończył 10 lat.
- Jeśli biwak spełnia kryteria wypoczynku, należy stosować przepisy dotyczące wypoczynku.

177. Właściwy komendant może wyrazić zgodę na organizację biwaku, na którym pod opieką jednego opiekuna pozostawać będzie liczba uczestników przekraczająca limity określone w p. 176.
178. Właściwy komendant po otrzymaniu informacji wskazanych w p. 174 może zgłosić uwagi dotyczące planowanego biwaku. Komendant biwaku jest zobowiązany zapoznać się ze zgłoszonymi uwagami.
179. Program biwaku zagranicznego musi zostać zaakceptowany przez pełnomocnika komendanta chorągwi ds. współpracy zagranicznej bądź osobę przez niego upoważnioną.
180. Wpłaty uczestników biwaku zbierane są w formie dodatkowej składki członkowskiej zadaniowej. Istnieje możliwość finansowania biwaku ze środków pochodzących z innych źródeł (sponsor, dotacje itp.).
181. Rozliczenie biwaku odbywa się na zasadach ogólnych określonych w dziale *Finanse i gospodarka majątkowa jednostki*.
182. Należy pamiętać, że w myśl przepisów państwowych biwak może spełniać kryteria wypoczynku ze wszystkimi tego konsekwencjami i podlega wówczas rejestracji we właściwym kuratorium oświaty.
183. W przypadku, gdy biwak podlega rejestracji we właściwym kuratorium oświaty, o szczegółach realizacji biwaku szef jednostki informuje również właściwego komendanta chorągwi lub wyznaczonego przez niego pełnomocnika, przesyłając w formie papierowej lub elektronicznej informacje zawarte w p. 174.

XI. Załączniki

- 1) Wzór zgody na przynależność dziecka do ZHP
- 2) Wzór deklaracji członkowskiej ZHP
- 3) Wzór deklaracji drużynowego
- 4) Wzór deklaracji opiekuna drużynowego
- 5) Oświadczenie rodzica/opiekuna prawnego/członka ZHP potwierdzające spełnienie kryteriów członkostwa w jednostkach NS